N°. 230. **DE GRONDWET.** 185[illegible]

VERSCHIJNT
alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . . . ƒ 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . » 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijken en overlijden, worden geplaatst tegen betaling van ƒ 1, het zegelregt daaronder begrepen.

ZONDAG 19, MAANDAG 20 FEBRUARIJ.

UITGEVER-DIRECTEUR:
C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.

Brieven franco aan het Bureau **De Grondwet**.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . ƒ 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . » 5.50.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indie:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen, per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement ƒ 70, Ned. Cour.

Het Verslag over de verrigtingen aangaande het Armbestuur, over 1851.

VIII.

Gestichten voor doofstommen.

»Het getal leerlingen in de beide gestichten van dien aard is in 1851 met 14 toegenomen.»

»De zalen voor jongens in het gesticht te Herlaer zijn vergroot, en bij dat te Groningen is een gebouw opgerigt, bestemd om daarin onderwijs te geven in onderscheiden ambachten en in de gymnastie. Dit een en ander bragt te weeg, dat de uitgaven voor onderhoud van gebouwen enz. veel meer bedroegen dan in 1850.»

»De lage inkoopsprijzen der eerste levensbehoeften bij het gesticht te Herlaer had ten gevolge, dat bij een grooter getal leerlingen minder voor onderhoud en voeding werd uitgegeven dan in 1850.»

»De berigten omtrent den toestand en de werking dezer nuttige instellingen luiden bij voortduring zeer gunstig.»

Gestichten voor blinden.

»Uit de tabel blijkt dat het getal kweekelingen, in 1851 met 9 is toegenomen. Daardoor wordt de vermeerdering der uitgaven grootendeels van zelf toegelicht. Het aanzienlijk bedrag der inschrijvingen, giften en legaten bewijst, dat de zorg, die aan de leniging van het lot der ongelukkige blinden wordt gewijd, niet minder, ja zelfs in nog ruimere mate de belangstelling der ingezetenen wekt dan die, welke voor de mede zoo ongelukkige doofstommen wordt gedragen.»

Wat wij vroeger ten aanzien van de zorg voor zieken en krankzinnigen hebben opgemerkt, achten wij evenzeer van toepassing op de blinden en doofstommen. Deze ongelukkigen worden onder alle standen der maatschappij aangetroffen, en de middelen, die tot leniging van hun lot worden aangewend, zijn niet uitsluitend voor den behoeftigen stand bestemd.

Men had mogen verwachten, dat de Regering de verhouding zou hebben doen kennen, welke er bestaat tusschen het getal der opgenomenen in deze gestichten en dat dergenen, die zich in het Rijk bevinden, ten einde daaruit te kunnen beoordeelen, in hoe verre deze gestichten in de bestaande behoeften voorzien.

Instellingen ter werkverschaffing aan behoeftigen in of buiten daartoe ingerigte werkplaatsen.

»Naar aanleiding der opmerkingen, welke de tabel der werkplaatsen van liefdadigheid bij het verslag over 1850 gevoegd, bij de commissie uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal, in wier handen dat verslag is gesteld, heeft doen ontstaan, is het hoofd der tabel veranderd, zoo als zoo even is vermeld. Ander gevolg kon voor 1851 aan die opmerkingen niet meer worden gegeven. In het verslag over 1852 zal daarop echter nader worden teruggekomen.»

»In 1851 zijn 3 der hier bedoelde instellingen meer opgegeven dan in 1850. De opgaven in de tabel over 1851 betreffen 6 instellingen meer dan die over 1850. Van daar de vermeerdering van het getal personen, die ten haren behoeve werkten, met 150, en de meeste overige niet aanmerkelijke verschillen, welke de cijfers over de beide jaren opleveren, waaruit kan worden afgeleid, dat deze instellingen in het algemeen in denzelfden toestand als vroeger zijn gebleven. De grootste dier verschillen zijn de uitgaaf voor aankoop van gereedschappen en werkstoffen, die ƒ 15,577.35, en de ontvangst van opbrengst van het werk, die ƒ 15,655.58½ minder bedroegen dan in 1850. Daar echter voor arbeidsloonen meer is uitgegeven, zoo zijn die verminderingen blijkbaar niet het gevolg van het verrigten van minder werk, maar hoofdzakelijk van het onderscheid der hoeveelheden grondstoffen en bewerkte goederen op het einde der beide jaren in magazijnen voorhanden, en voorts van onderscheidene uiteenloopende en gedurig afwisselende omstandigheden.»

»De werkplaatsen in Noordbrabant worden gezegd in bloeijenden staat te zijn, en gunstig te werken door het bevorderen van arbeidzaamheid en het weren van luiheid en bedelarij. Bij die te Breda wordt men van meerdere uitbreiding teruggehouden, door de vrees, dat het aan genoegzame middelen, om het gefabriceerde af te zetten, zal ontbreken. Die vrees bestaat als nog niet bij de nieuw opgerigte te Boxtel en te Vught, doch bij deze ontbreekt het aan voldoende fondsen ter uitbreiding.»

»Die te 's Gravenhage beantwoordt wel aan het doel en gaat niet achteruit. Het dak van het gebouw, waarin zij is gevestigd, is gedeeltelijk vernieuwd. Aan deze is eene school voor kinderen verbonden en een winkel tot verkoop van het gefabriceerde; ook hier werd wel eene meerdere gelegenheid tot afzet daarvan verlangd, en ondervonden dat de mindere bekwaamheid der werklieden het fabricaat duurder dan van gewone fabrikanten doet te staan komen. Deze intigting is in het genot van een gemeentelijk subsidie, vroeger van zestien, nu van acht duizend gulden 's jaars, en wordt daarenboven gesteund door de opbrengst eener jaarlijksche collecte.»

»Die te Gouda wordt gezegd de bedelarij aldaar geheel te hebben geweerd, en [illegible] arbeidzaamheid en daardoor zedelijkheid bij de lagere klasse te bevorderen. Zij wordt uit vrijwillige bijdragen in stand gehouden; want zonder deze of subsidie zou zij niet kunnen blijven bestaan.»

»De werkplaats, in 1840 te Brielle opgerigt, voldeed aanvankelijk wel. Die gemeente gaf een subsidie van ƒ 600 's jaars, dat men achte door mindere bedeeling te worden opgewogen. Zij is echter in 1848 door gebrek aan afzet van het gefabriceerde ontbonden. Later heeft men eene overeenkomst met eenen particulieren fabrikant aangegaan, die het arbeidsloon betaalt en het gefabriceerde tegen tarief overneemt, doch eene tegemoetkoming van 25 percent van het betaalde loon ontvangt. Men kan over het al of niet doeltreffende van de werking hiervan nog niet genoegzaam oordeelen.»

»Te Kampen werd vroeger eene der werkplaatsen gehouden in eene toen ledig staande kaserne, daartoe kosteloos afgestaan. Deze thans weder voor militairen in gebruik gesteld zijnde, is die werkplaats in een daartoe gehuurd locaal overgebragt.»

»De instellingen te Dalfsen en den Ham zijn opgerigt met het doel, om door werkverschaffing aan degenen, die beweren daaraan gebrek te hebben, de bedelarij tegen te gaan. Aanvankelijk scheen dat doel wel bereikt te zullen worden, vooral ingeval de instelling genoegzame ondersteuning bij de gegoeden vond; te den Ham ondervond men echter moeijelijkheid om gevorderden in jaren, die zich van der jeugd of aan bedelarij overgaven, geregeld aan het werk te houden. Men wachtte dan ook de beste gevolgen van den invloed op de jeugd, wier maatschappelijk en godsdienstig onderwijs wordt bevorderd, zoo ook hunne oefening in ambachten of landbouw.»

De werkplaats te Delfzijl heeft geen eigen gebouw tot het verrigten van het werk. Dit heeft, wat het touwpluizen betreft, plaats in eene daartoe afgestane kamer der kaserne; het verdere werk wordt in de woningen der arbeidenden gedaan.»

Wij laten thans volgen de beschouwingen der Regering bij de behandeling der Godshuizen, bepaaldelijk wat werkhuizen betreft, medegedeeld:

»Werkhuizen, uitsluitend tot werkverschaffing bestemd, naar welke zij, die invaliden toestand bedeeling vragen, door de armbesturen tot het erlangen van arbeid worden verwezen, worden, mits niet op te groote schaal ingerigt, ook minder ongunstig beoordeeld dan de arm- en werkhuizen ter verzorging van alle bedeelden. Het verlies op het gefabriceerde in die werkhuizen geleden, wordt in den regel vergoed door subsidien of vrijwillige bijdragen, die door mindere bedeeling worden opgewogen. Intusschen worden als bezwaren aan deze inrigtingen verbonden, opgegeven: gebrek aan genoegzame gelegenheid tot afzet van het gefabriceerde; ongeschiktheid van vele behoeftigen, die tot de landbouwers en ambachtslieden behooren voor den fabriekmatigen arbeid in de werkhuizen verrigt; gemis van genoegzaam verschillende opleiding der jeugd, om deze voor latere eigen verzorging in de maatschappij geschikt te maken; en soms ook ongunstige invloed van de vereeniging van ouden en jongen van beide geslachten van min of meer losse zeden op de algemeene zedelijkheid tegen welk laatste echter in sommige dier inrigtingen bepaaldelijk wordt gewaakt door de zorg der bestuurders voor de zedelijke vorming en verbetering der werkenden.»

»Het werkhuis te Groningen, door het diaconie-gezelschap aldaar opgerigt ter werkverschaffing aan valide en gedeeltelijk invalide behoeftigen, die bij de Hervormde diaconie aldaar bedeeling vragen, en waarin de arbeidenden niet tevens worden gehuisvest, wordt gezegd goed te werken op hunne ordelijkheid, zindelijkheid en arbeidzaamheid; het loon is in dier voege geregeld, dat het bij inspanning van krachten, geen meerdere verdiensten verschaft dan het werken bij particulieren oplevert. Daarom meldt zich dan ook niemand aan, die elders werk kan vinden. Het gefabriceerde wordt uitsluitend aan handelaars, niet beneden den handelsprijs, afgezet, waardoor kunstmatige mededinging, die schadelijk werkt, wordt voorgekomen. Het getal personen, dat in deze inrigting werkt, was in 1851 over het geheel minder dan in vroegere jaren. Het bestuur ziet daarin een bewijs, dat er in de gewone maatschappij voor den arbeider werk te vinden was.»

»Opmerking verdient voorts het oordeel van regenten over het werkhuis te Amsterdam, in 1782 opgerigt voor bedelaars, gegijzelden en verkwisters, en tot een vrijwillig toevlugtsoord voor behoeftigen. Sedert lang is het getal dier vrijwilligers vermeerdert, dat der anderen verminderd.»

»Het doel voor de vrijwilligers is: tijdelijke verschaffing van werk, huisvesting, voeding en verpleging ten koste der gemeente.»

»Elke inrigting van armverzorging baart, zeggen regenten, armen, zoo ook het werkhuis. Voor velen, die waarlijk tijdelijk dringende behoeften hebben, even als voor ouden, gebrekkigen en hulpeloozen, die nergens elders kunnen worden opgenomen, werkt het nuttig; maar meermalen vinden luiheid en ondeugd er eene schuilplaats, daar het langdurig bestaan den afschrik van het gesticht heeft verminderd, en er meermalen zonder genoegzaam dringende behoefte, gebruik van wordt gemaakt. Daardoor is eene zekere vaste bevolking ontstaan, die, hoe wenschelijk haar gemis ook ware, niet wel kan worden geweerd. Hoewel dus het aanwezen dezer inrigting in eene zoo groote stad als Amsterdam, als bergplaats voor de diepst gezonkenen, nuttig voor de maatschappij is, en nu zij reeds zoo lang bestaat, in wezen dient te blijven, meenen regenten echter niet te kunnen beweren, dat het werkhuis in het algemeen op het armwezen weldadig werkt of de armoede vermindert.»

»Het medegedeelde levert, naar het oordeel der Regering, geen stof op, om het stelsel van geheele armverzorging in arm- en werkhuizen als aanbevelingswaardig te beschouwen. Zij meent zich althans van alle aanbeveling tot invoering of navolging daarvan te moeten onthouden. Voorts vloeit daaruit ook, naar haar inzien, voort, dat inrigtingen, bepaaldelijk bestemd tot werkverschaffing van wege het openbaar gezag aan behoeftigen hier en daar onder deze en gene omstandigheden nuttig kunnen werken, doch dat dit niet altijd noch overal het geval is. Veel hangt daarbij af van den omvang en de meest aanleidende oorzaken der plaatselijke armoede; van de meerdere of mindere hulpbronnen, die elke plaats oplevert tot het vinden van nuttigen arbeid en het afzetten van het bewerkte; van de meerdere of mindere algemeene geschiktheid der armen voor dezen of genen arbeid; van den aard en den omvang der middelen van gewone armverzorging; van het al of niet aanwezig zijn van geschikte personen, die, bij de vereischte kennis, de gelegenheid en den wil hebben, zich belangloos en met ijver te wijden aan het bestuur van zoodanige inrigtingen, en aan de uitoefening van een gestadig en tijdvorderend toezigt, en van zoovele andere omstandigheden als schier van plaats tot plaats verschillen en hierbij in aanmerking komen.»

»In dezen staat van zaken meent de Regering dat het al of niet tot stand brengen van dergelijke inrigtingen veilig kan en uit den aard der zaak behoort te worden overgelaten aan de gemeente- en armbesturen, of aan zoodanige liefdadige ingezetenen, die meenen daartoe te kunnen en te moeten medewerken.»

Wij hebben gemeend, al wat de Regering, met betrekking tot de bestaande instellingen van werkverschaffing, heeft medegedeeld, te moeten overnemen, opdat wij onze beschouwingen betreffende dit belangrijk onderwerp daarop onmiddellijk zouden kunnen laten volgen.

Hoe uiteenloopend ook de gevoelens over de armenzorg mogen zijn: men stemt daarin algemeen overeen, dat bedeeling door werkverschaffing de meest doeltreffende onderstand is. De wijze evenwel, waarop zulks geschieden moet, om andere gewigtige bezwaren te vermijden, is nog niet aangewezen; — maar, het zijn juist de lessen der ondervinding, waardoor men kan komen tot de beslissing van de vraag, of de Staat, dan wel de Kerk of de bijzondere liefdadigheid tot de vestiging van werkplaatsen moet overgaan.

Prof. DE BOSCH KEMPER zegt: »Plaatselijke werk»huizen, waar men, tegen een minder loon dan de »minste vrije arbeid geeft, toch zooveel kan verdienen, »dat men niet behoeft te bedelen, en waarin men bij »tijdelijken stilstand een voorbehoedmiddel vindt tegen »luiheid, — behooren binnen den kring van den Staats»zorg, die niet verder mag gaan dan die armoede, »die gevaarlijk voor de zamenleving te achten is, te »weren.» Wij denken dus hierbij, *niet* aan de bedelaarswerkhuizen of strafgestichten voor bedelaars; maar aan de instellingen ter werkverschaffing aan behoeftigen. En dan meenen wij, juist in het verslag der Regering, meer dan één bewijs te hebben aangetroffen, dat de werkplaatsen van liefdadigheid, door het openbaar gezag daargesteld en onderhouden, geen doel treffen en tot gewigtige gevolgen leiden, omdat [illegible] meest verderfelijke beginselen, door eene gezonde staatshuishoudkunde reeds veroordeeld, [illegible]

In het *Tijdschrift voor Staathuishoudkunde* [illegible] Mr. SLOET TOT OLDHUIS, werden onderscheidene stellingen omtrent de ontwikkeld, als lessen der ondervinding [illegible] werkhuizen.

In *de Gemeentestem* van 28 Februarij 1853, wordt de juistheid van die stellingen, met het oog op het Verslag der Regering omtrent den Staat van het armwezen over 1850, breedvoerig aangetoond.

Het ligt op onzen weg, aan te wijzen, dat de Regering, ook nu, de lessen der ondervinding zoo weinig eerbiedigt door niet duidelijk en klaar haar beginsel op den voorgrond te plaatsen en hare rigting te openbaren, dat zij het verwijt van betreurenswaardige stelselloosheid niet kan ontgaan.

Meermalen vinden luiheid en ondeugd in het werkhuis [illegible] eene schuilplaats, daar het langdurig bestaan den afschrik voor het gesticht heeft verminderd en er meermalen, *zonder genoegzaam dringende behoefte*, gebruik van wordt gemaakt. Het is dus waar, dat „zoodra er werkhuizen opgerigt worden, de armen „ophouden werk te zoeken.„

De inlichtingen door de Regering ten aanzien der inrigtingen in Friesland medegedeeld, vermelden ook een ongunstigen invloed van de vereeniging van ouden en jongen van beide geslachten van min of meer losse zeden op de algemeene zedelijkheid. Het besef, dat zij voor de inrigting werken en in allen gevalle verzorging erlangen, maakt velen traag en onverschillig voor den arbeid, en minder geschikt, om, bij ontslag, voor zich zelven te zorgen, waaruit dan weder behoefte aan bedeeling voortvloeit. Is het wonder, dat als een gevolg daarvan „de vroegtijdige huwelijken en de zede„loosheid onder de armen bevorderd en het familie-leven „vernietigd wordt.„

Zoodra de weêrzin tegen den arbeid in werkhuizen, na korter of langer tijd, is verdwenen, volgde de *overbevolking*, omdat niet allen, die zich aanmeldden konden worden opgenomen; — daaruit vloeide voort, dat bedeeling buiten de gestichten niet kon worden vermeden en *het bezwaar der verdeeling vermeerderd* werd door de kosten dier inrigtingen, zoodat op den duur „de „verpleging in een werkhuis veel kostbaarder is dan „gewone bedeeling.„

Dikwerf ontbreekt het aan middelen tot het vinden van voldoenden arbeid, om den regel: geene bedeeling zonder werk, te kunnen blijven toepassen. Meermalen laat men dan landwerk verrigten tegen lage loonen; daardoor wordt de vrije arbeider verdrongen, hetgeen dezen tot armoede brengt. Wordt tot dat einde land gehuurd, dan wordt daardoor de huurprijs verhoogd, mede tot nadeel van den vrijen arbeider. Gebrek aan genoegzame gelegenheid tot afzet van het gefabriceerde; ongeschiktheid van vele behoeftigen voor den fabriekmatigen arbeid in de werkhuizen, waardoor het fabricaat duurder te staan komt, dan van gewone fabriekanten, mogen onder de gewone bezwaren worden geteld, zoodat het verlies, op het gefabriceerde geleden, in den regel moet worden vergoed door subsidiën of vrijwillige bijdragen. Een en ander strekt ten bewijze: „dat de „arbeid, door de armen in de werkhuizen verrigt, on„voldoende is, om de meerdere kosten goed te maken; „en dat de werkhuizen, het kapitaal aan de vrije nij„verheid onttrekkende, deze laatste ook de mededinging „van die der werkhuizen niet kan doorstaan.„

In het werkhuis te Amsterdam is eene zekere vaste bevolking ontstaan, die, hoe wenschelijk haar gemis ook ware, niet wel kan worden geweerd. Regenten meenen niet te kunnen beweren, dat het werkhuis in het algemeen op het armwezen weldadig werkt, of de armoede vermindert. Hierdoor wordt de stelling bewaarheid, dat „de werkhuizen de strekking hebben, om „het aantal armen aanhoudend te vermeerderen en het „stelsel der werkhuizen onmiddellijk tot de wettelijke „liefdadigheid voert„.

In plaats dus, dat de Regering, die de Staatszorg omtrent de armen, zoo als zij tusschen het Rijk, de provincie en de gemeente is verdeeld, gelijkelijk moet behartigen, uitdrukkelijk haar gevoelen uitspreekt, dat het openbaar gezag geene instellingen tot werkverschaffing, waardoor loon als bedeeling wordt verstrekt, mag daarstellen, — meent zij veilig aan de *gemeentebesturen* het al of niet tot stand brengen van dergelijke inrigtingen te kunnen overlaten. Zulk eene rigting, die eene betreurenswaardige stelselloosheid verraadt, moge met die zoogenoemde „tegenovergestelde rigting„ strooken, — wij meenen, dat het algemeen belang evenmin als de waardigheid der Regering daardoor bevorderd wordt.

Reeds uit het verslag zelf blijkt, dat de instellingen, uit vrijwillige bijdragen daargesteld en onderhouden, van toenemenden bloei getuigen. Die te Gouda beantwoordt voortdurend aan haar doel; — die te Groningen, door het diakonie-gezelschap aldaar opgerigt, wordt gezegd goed te werken op de zindelijkheid, ordelijkheid en arbeidzaamheid der behoeftigen. Opmerkelijk is dan ook, wat ten aanzien van het werkhuis te Groningen wordt vermeldt, dat wanneer men de uitkomsten van haar beheer vergelijkt met die bij het werkhuis, in 1785 opgerigt, verkregen, men zal moeten toestemmen, „dat de particuliere liefdadigheid, werkzaam in liefda„dige vereenigingen, onder bescherming der burgerlijke „overheid, beter in staat is, werk aan armen te ver„schaffen, zonder aanmerkelijk verlies van kapitaal, dan „de Staat, wanneer die vereenigingen slechts zich laten „leiden door de regelen, die den fabrijkant, ook in de „vrije nijverheid, tot rigtsnoer strekken.„

In het algemeen moeten wij de aanmerking maken, dat zelden schijnt te worden gelet op het groot verschil, dat er behoort te worden gemaakt tusschen bedelarij en de aanvraag om onderstand. Waar behoefte bestaat, kan de aanvraag niet veroordeeld worden, en het inroepen der bijzondere liefdadigheid wordt eerst bedelarij, wanneer daarvan een bedrijf wordt gemaakt, of daarmede de rust en veiligheid der ingezetenen of de openbare orde wordt bedreigd. Voor deze wordt de Staatszorg vereischt, 't zij door plaatsing in eene openbare inrigting, waar disciplinaire straffen kunnen worden opgelegd, of door opzending naar de bedelaars-koloniën.

Kolonien, gevestigd door de Maatschappij van Weldadigheid.

„De bevolking der kolonien heeft over het geheel geene noemenswaardige verandering ondergaan. Zij bestond op den 31 December 1851 uit 9900, en een jaar vroeger uit 9935 zielen.„

„Het getal in de bedelaars-gestichten opgenomen, is echter met afwijking van hetgeen in de drie voorafgaande jaren plaats had, in 1851 weder eenigzins vermeerderd. Tegen 1227 in 1850, werden er in 1851 te *Ommerschans* 1650 personen opgenomen.„

„Het in vroegere verslagen opgemerkte verband, tusschen de vermindering van dit getal en de minder ongunstige uitkomsten met opzigt tot den staat van het armwezen, in het algemeen, heeft zich dus in 1851 niet herhaald.„

Het is te verwachten, dat bij de aanstaande regeling van het Armbestuur ook de betrekking dezer koloniën tot den Staat ter sprake zal komen, en, minder het belang der gemeenten tegenover den Staat, dan wel het verband der bedelaars-koloniën en de armenzorg tot een onderwerp van gemeenschappelijk overleg zal worden gemaakt.

EERLIJKHEDEN VAN DE NEDERLANDER.

AAN MR. GROEN VAN PRINSTERER.

I.

Littera scripta manet.

„*Het regt lief te hebben, dat is anti-revolutionnaire wijsheid.*„
V. D. BRUGGHEN.

Is *de Nederlander* een eerlijk blad?

Men zal zich herinneren, dat het dikwerf werd tegengesproken; en niet door onbevoegden alleen. Men denke aan VAN REESEMA, aan HEEMSKERK, aan THORBECKE. VAN REESEMA noemde de taktiek van *de Nederlander* driesoortig; maar in ieder opzigt even afkeurenswaard. HEEMSKERK getroostte zich het pijnlijke werk, om voor het blad uit het blad zelf een distelkransje te vlechten. THORBECKE duidde *de Nederlander* aan als een blad, dat met gif en dolk zijne tegenstanders bestrijdt. Men zal zich echter òòk herinneren, dat het aan tegenspraak niet ontbrak. Men zal weten, dat het den Heer GROEN met zijn eigenaardig talent gelukte, zelfs het distelkransje, door HEEMSKERK met zooveel zorg bijeengegaârd, voorzigtig te ontbladeren en met de stekels den kransenvlechter zelven te prikken.

Is nú de eerlijkheid van *de Nederlander* buiten twijfel gesteld?

Ik geloof van neen. Nog steeds, geloof ik, houden velen zich overtuigd, dat *de Nederlander* onwillekeurig zijn eigen polemiek naar het leven geschetst heeft, toen hij aan *de Tijd* toevoegde (No. 181): „Niet elke weêrspraak wordt door ons verlangd. De zoodanige bijv. niet, waarbij men, in het belang der eigen meening, elk wapen als bruikbaar beschouwt. Geene discussie, die men, waar de kansrekening ongunstig wordt, afbreekt met een schimpscheut of spotternij. Geen onjuiste voorstelling, terwijl men de woorden en het rede-beleid der wederpartij aan den lezer onthoudt.„

Doen ze dat met grond?

Ik meen van ja. Ik heb grond te beweren, dat het blad, hetwelk de eer geniet de christelijk-historische partij in Nederland te vertegenwoordigen; — hetwelk, reeds uit kracht van zijn naam, meer dan eenige andere courant tot in-acht-neming der oud-Hollandsche goede trouw was verpligt; — hetwelk onder de leiding staat van een landgenoot, in velerlei opzigt zoo uitstekend als Mr. GROEN VAN PRINSTERER, zich gedurig aan de verregaandste illoyauteit, ja kwade trouw en onzedelijkheid schuldig maakt.

De beschuldiging is hard; maar ik zal ze door proeven uit *de Nederlander* zelven bewijzen. Ik bepaal me tot weinigen, aan den jaargang 1851 ontleend. Maar het komt op de *kracht*, niet op de *veelheid* der argumenten aan. Met opzet zal ik, te midden van mijn overvloed, de spaarzaamheid betrachten, omdat *hier* de veelheid ligt vervelen zou.

De Nederlander heeft altijd geijverd voor „gelijkheid der gezindheden„. Verlangde men ten bewijze bijv. uit den jaargang 1851 een citaat, hij zou 't terstond kunnen geven. „Bij eventuële *Grondwetsherziening* zouden wij het een jammerlijk overleg achten, wanneer in een verbreken van de gelijkheid der gezindheden, steun voor het Protestantisme gezocht wierd.„ (No. 311).

Een half jaar vroeger scheen evenwel de wind uit een anderen hoek te waaijen. Toen was het: „Benoembaarheid der *Israëlieten* tot openbare ambten en bedieningen is, waar de Natie op eene christelijke overheid regt heeft, ongerijmd.„

Dat is vrij duidelijk, niet waar? De gelijkheid der gezindheden ook voor de *Israëlieten* te laten gelden zou *ongerijmd* zijn.

Maar die openhartigheid zou voor de partij nadeelig kunnen werken. Reeds begon men over die stelling te worden aangevallen. En daarom, drie weken later (No. 176): „Uitsluiting der *Israëlieten* van elke *politieke* betrekking is geen volstrekt vereischte voor een Christelijken staat. Hun deelgenootschap is denkbaar, als exceptie en anomalie; met dien verstande, dat de Staat geenszins ten hunnen behoeve, zijn Christelijke eigenaardigheid prijs geeft.„

Derhalve is, in drie weken tijds, het „*ongerijmde*„ „DENKBAAR„ geworden; „als *exceptie* en *anomalie*„, wel te verstaan.

En wie durft nog zeggen, dat *de Nederlander* de gelijkheid der gezindheden zou willen verbroken zien?

De Nederlander herinnerde het ministerie THORBECKE trouw aan het vijfde additionele artikel der Grondwet. Hij zeide wel (No. 196): „Van het vijfde additionele artikel der Grondwet maken wij geen gewag meer.„ Maar de natuur, d. i. de verkleefdheid aan de Grondwet, ging blijkbaar boven de leer. Althans, in datzelfde nommer deelde *de Nederlander* nog een lijstje meê van al de organieke wetten, die *in overeenstemming met dat vijfde additionele artikel* vóór het eind der zitting hadden moeten zijn ingediend of tot stand gebragt.

Sommigen vonden het wel vreemd, dat *de Nederlander* zich als wapen bediende van een artikel, hetwelk hij zelf gedurig met de weinig vereerende bijnamen van „schadelijk„, „ongerijmd„, „onuitvoerlijk„, „ellendig„ bestempelde. Maar de Heer GROEN, door HEEMSKERK daarop opmerkzaam gemaakt, verdedigde de houding van zijn blad teregt, met te zeggen (No. 207): „Het vijfde additionele artikel is, ook naar mijn inzien, schadelijk, ongerijmd, onuitvoerlijk, ellendig; maar hoedanig, gunstig of ongunstig, uw oordeel ook zij, voor u is evenmin als voor mij een ander alternatief dan dit: leg het artikel ten uitvoer, of, door herziening, ter zij.„

Men vorderde dus, dat het artikel, zoolang het bestond, zou worden nageleefd, en mogt uit dien hoofde aan het ministerie THORBECKE zijn voortdurende schennis van de Grondwet, van tijd tot tijd, herinneren.

Maar zie! eenigen tijd later rekende de Christelijk-historische partij *partiële* verordeningen omtrent het onderwijs in háár belang noodig. *De Nederlander* voorzag de bedenking die gemaakt zou worden; — „welligt zal men ons verwijzen naar *het vijfde additionele artikel der Grondwet.*„ En wat is het antwoord? Een [illegible] jammerklagt over de onbillijkheid, dat „*met eene verwijzing, die tot ongerijmde gevolgtrekkingen aanleiding geeft, ons verlangen ter zijde gesteld wordt*„ (No. 378).

't Is duidelijk. Het artikel heeft verbindende kracht voor zoover de Regering er meê getracasseerd kan worden en van grondwetschennis beschuldigd; — het heeft ze *niet*, voor zoover de belangen der partij het tegendeel vorderen.

(*Wordt vervolgd.*)

Buitenland.

FRANKRIJK.

De *Moniteur* behelst een uitgebreid rapport van den minister van oorlog aan den Keizer, nopens de reorganisatie van het wapen der artillerie. Het wordt gevolgd door de besluiten des Keizers, die zich met de voorgestelde organisatie vereenigt. Ten gevolge daarvan zal de artillerie in tijd van vrede bestaan uit: 60 batterijen te voet, [illegible] compagnien pontonniers, 34 park-batterijen, 105 gemonteerde batterijen, bestemd om met de afdeelingen infanterie de krijgsbewegingen te kunnen uitvoeren; 32 batterijen te paard en 17 gemonteerde kaders als depôts; te zamen 260 kaders van batterijen of compagnien, zijnde nagenoeg het getal, dat tegenwoordig bestaat. De *Moniteur* bevat vele bevorderingen en benoemingen tot officiers van de artillerie. De Minister van Oorlog heeft bepaald, dat de gehuwde manschappen, behoorende tot de reserves van de ligtingen van 1851 en 1852, welke ligtingen in dienst geroepen zijn, voorloopig in hunne haardsteden kunnen verblijven.

TURKIJE.

Volgens de laatste telegrafische berigten wegens den staat van zaken in het Oosten, reeds ten deele gisteren vermeld, hebben de Russen in Azie een aanval op Tschketil beproefd, doch zijn even als vroeger afgeslagen. Bijzonderheden dienaangaande worden niet medegedeeld. Een transport Turksche troepen, aan wier hoofd [illegible] Poolsche bevelhebbers geplaatst waren, zijn te Trebisonde ontscheept. — Uit Semlin schrijft men van den 15 dezer, dat de Servische vorst Alexander, den Oostenrijkschen bevelhebber van het observatie-leger aan de grenzen, [illegible] Coronini, te Semlin een bezoek gebragt heeft en [illegible] deze feestelijk ontvangen werd. Uit Athene berigt [illegible] van den 10 dezer, dat de opstand der Christenen in Epirus nog verre was van te zijn gedempt en zelfs dreigt [illegible]ringen te maken.

Voor het overige zijn er geene nadere, stellige berigten ontvangen.

De *Constitutionnel* deelt de redenen mede, waarom, strijdig met de gebruiken, het schrijven des keizers in den *Moniteur* is opgenomen. Zij bestaan voornamelijk hierin, dat in de tegenwoordige gesteldheid van Europa, niet de vorsten, maar de volken in de geschillen betrokken zijn. De volken moeten dus lezen en oordeelen. Indien zoo vele opregte [illegible] aangewend, ten slotte vruchteloos mogten blijven, dan zal geheel Europa ten minste voortaan weten, tegen welken onbuigzamen hoogmoed zullen moeten gerigt worden de kreten van het gestroomde bloed en van de opeengestapelde puinhoopen.

Te Londen [illegible] beraadslagingen, die Vrijdag avond in het Lagerhuis over het Oostersche vraagstuk zouden worden gehouden, met veel belangstelling te gemoet gezien. Men hoopt dat daaruit iets meer stelligs, dan bij de discussie in het Hoogerhuis zal blijken. Men houdt het toch voor onmogelijk, dat die vreemde toestand, waarin de voornaamste Regeringen van Europa verklaren, dat er tusschen haar geen vrede of oorlog bestaat, nog lang kan voortduren. — Er zijn geene nadere berigten nopens het prijsverklaren van het Engelsche vaartuig *Haydée* in de Zwarte zee; maar men doet opmerken, dat de Kon. Britsche Marine geen vaartuig van dien naam heeft, zoodat het niet anders dan een koopvaardijschip kan zijn.

Het *Journal de Francfort* treedt in eene nadere ontwikkeling over de houding en de verklaringen van Oostenrijk. Dat rijk zou volkomen vertrouwen stellen in de belofte van Keizer Nicolaas, dat hij hoegenaamd geene inbreuk maken zal op de onschendbaarheid van het Turksche rijk. Oostenrijk zou zich dan ook in geenen deele daartegen verzetten, dat Rusland, aanvallenderwijze te werk gaande, met den meesten spoed tegen Konstantinopel zal optrekken, ten einde door eenen beslissenden slag den krijg onverwijld te doen eindigen. Was dan de vrede eenmaal gesloten, dan zou Rusland dadelijk het Ottomanische rijk verlaten. Zoo de Russen met dat doel den Balkan mogten overtrekken, zouden de Duitsche mogendheden zich daarmede niet hebben in te laten. Maar daar Oostenrijk de mogelijkheid voorziet, dat, zoodra de Russen die aanvallende beweging volvoeren, er een algemeene opstand onder de Christenen in Turkije zal uitbreken, en daar de gevolgen van dergelijke beweging niet vooraf kunnen worden berekend, zoodat daaruit de onmogelijkheid voor den Czaar zou kunnen voortvloeijen, om zich te houden aan de verbindtenissen, die hij nu aangaat; om die redenen heeft Oostenrijk zich door geen stellig verdrag van onzijdigheid willen binden, gelijk door den Keizer van Rusland door tusschenkomst van graaf Orloff werd verlangd. Dergelijk verdrag zou aan de Oostenrijksche Regering geene vrijheid meer gelaten hebben, om te handelen naar mate der omstandigheden, wier loop men thans onmogelijk kan voorzien. Het zal dus van volgende gebeurtenissen afhangen, of Oostenrijk lijdelijk aanschouwer blijven, of in den strijd tusschen beide treden zal. Men verzekert dat het Russisch bewind aan al zijne agenten bij de Duitsche Hoven eene circulaire, betrekkelijk het vraagstuk der onzijdigheid, heeft gezonden.

Dit heeft het kabinet van Weenen aanleiding gegeven, om er mede eene aan zijne eigene agenten bij dezelfde Hoven te rigten, ten einde wel aan te duiden, hoe het de onzijdigheid meent te moeten in acht nemen, en welke houding het volgen zal, zoowel tegenover Rusland, als tegenover de Westersche Mogendheden. Oostenrijk zou dat staatsstuk besluiten *met* aan te kondigen, dat het zijne maatregelen neemt, om zijne grenzen te beveiligen.

De brief van keizer Napoleon heeft in het Britsche Lagerhuis geleid tot eene interpellatie van den heer d'Israeli, waarop door lord John Russell is geantwoord. De heer d'Israeli vroeg inlichting, of die brief echt was; of er tusschen de Fransche en Britsche Regeringen eenige mededeelingen over dat schrijven hadden plaats gehad; en vooral, of die brief met goedkeuring der Britsche Regering aan zijn adres was overgebragt. Lord Russell heeft daarop geantwoord, dat hij alle reden had, te gelooven, dat de brief echt was, omdat hij in den *Moniteur* was verschenen. Ten opzigte van de tweede vraag, gaf hij te kennen, dat de Regering van het Fransch bewind eene mededeeling ontvangen had, houdende dat de keizer der Franschen het wenschelijk achtte, dat er door een eigenhandig schrijven een laatst beroep op den keizer van Rusland zou worden gedaan, ten einde het ongelukkige geschil, tusschen Rusland en Turkije ontstaan, te beëindigen en alzoo alle vijandelijkheden te voorkomen. De Britsche Regering heeft daarop geantwoord, dat zij geene bedenking tegen dezen stap had, mits de bewoordingen van dat schrijven overeenkomstig waren met de voorstellen der Weener conferentie. Een afschrift van dien brief is, toen men er de goedkeuring van vroeg, aan de Britsche regering overgelegd; zij heeft daarin eenige wijzigingen voorgesteld, die vóór de afzending naar Petersburg, daarin ook gebragt zijn, maar de regering heeft den gewijzigden brief, vóór dat die naar zijne bestemming is gezonden, niet ontvangen. De Britsche regering is verantwoordelijk voor de strekking van den brief, zoodanig als die het licht gezien heeft, hoezeer zij al de bewoordingen daarvan niet goedkeurde; zij aarzelt echter niet te verklaren, dat zij den stap, door den keizer der Franschen gedaan, volkomen goedkeurt en dat zij hoopt, dat die poging met eenen goeden uitslag zal worden bekroond. Volgens de laatste berigten uit Parijs, was het antwoord op dat schrijven nog niet ontvangen. De heer Disraeli heeft bij die gelegenheid inlichting gevraagd, betrekkelijk eene telegrafische depêche, in de *Times* verschenen, volgens welke Oostenrijk de tusschenkomst der Mogendheden in het Turksche vraagstuk gevaarlijk had verklaard. Lord Russell heeft daarop gezegd, dat hij zoodanig niet kende, en dat hij geenszins voor dergelijke telegrafische depêches instond, welke meerendeels valsch waren.

— In een bijzonder schrijven uit Parijs wordt opgemerkt, dat er in de laatste dagen eenige ligte verschijnselen zijn ontstaan, dat de vereeniging van de Engelsche en Fransche Regeringen eenigzins geleden heeft. De Britsche Regering heeft niet willen medewerken tot het zenden van den brief aan den Keizer van Rusland. Het in bezit nemen van Nieuw Caledonie heeft de gevoeligheid gekwetst van Engeland, dat zoo naijverig is op den alleenhandel, dien het in de wateren van Australie uitoefent. Men vleit zich echter, dat die ondergeschikte redenen geen' inbreuk zullen maken op de goede verstandhouding van twee groote volken, die, ten aanzien van gewigtige belangen, zich verbonden hebben, denzelfden weg te bewandelen, en die daardoor wederkeerig voor zich aansprakelijk zijn.

— Te Berlijn wilde men berigten uit Petersburg hebben, houdende dat de indruk van den brief van Keizer Napoleon bij Keizer Nicolaas geheel anders geweest is, dan men welligt te Parijs verwachtte. Zoo het Russisch kabinet op dien brief mogt antwoorden, dan zal het niet anders dan afwijzend zijn. — De Pruissische vloot is van Konstantinopel teruggeroepen; hare tegenwoordigheid wordt tot bescherming der Pruissische vlag in de Oost-zee noodzakelijk geoordeeld.

— Uit Londen meldt men dat bij circulaire van den Minister van Oorlog, de uitbreiding van het leger is bevolen. Heden, Zaturdag, zullen de twee eerste regementen infanterie, te Southampton worden ingescheept. De *Ripon* en de *Oronoque*, die deze troepen zullen overbrengen, zullen zich niet te Gibraltar ophouden, maar zich binnen acht dagen te Malta bevinden. Die vaartuigen zullen een' genoegzamen voorraad steenkolen aan boord nemen, om zich naar de Dardanellen en den Bosporus te begeven. Het voornemen der Regering schijnt te zijn, dat de troepen te Malta niet aan wal zullen komen, maar dat men daar orders vinden of bekomen zal, dat zij zonder oponthoud naar verschillende streken van het Turksche Rijk zullen worden vervoerd. Een en ander hangt noodwendig van de omstandigheden af. Over Parijs en Marseille kan men binnen vier dagen bevelen naar Malta zenden. Twee schroefbooten zijn reeds van Portsmouth naar Spithead vertrokken.

— De heer von Brunow, laatstelijk Russisch Minister te Londen, is den 14den dezer te Darmstad aangekomen. Het Belgisch blad *l'Indépendance*, toont tegenstrijdige stelsels en feiten van het verledene aan, nopens het inachtnemen van onzijdigheid bij het ontstaan van den oorlog. Het schijnt dat blad toe, dat de zeemogendheden, zoo de strijd ongelukkig mogt uitbarsten, zich zullen moeten beijveren om de beginselen, die haar ten opzigte der onzijdigheid tot gidsen zullen strekken, te doen kennen. Frankrijk en Engeland zullen zich ten opzigte van dat punt wel hebben verstaan. Mogt dit het geval nog niet zijn, dan is het wenschelijk, dat dit spoedig gebeure, ten einde de gewigtige belangen, die hierbij betrokken zijn, gerust te stellen. Hunne zienswijze zal, bij mogelijken oorlog, in dat opzigt wel bovendrijven; het is daarom te hopen, dat de beide mogendheden zich omtrent dat punt verklaren.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

Wij ontleenen aan de *Memorie van Toelichting*, behoorende tot het, gister door ons medegedeelde wetsontwerp, houdende »*veranderingen in de bestraffing van misdrijven*;« de volgende algemeene beschouwingen.

Het is eene erkende waarheid, dat de strafwetgeving te wenschen overlaat. Nog steeds is hier van kracht de Fransche *Code Pénal*, die niet van gebreken is vrij te pleiten. Wel is de gestrengheid van dit wetboek eenigermate gelenigd door het Vorstelijk besluit van 11 December 1813 (*Staatsblad* n°. 10); doch daarbij zijn straffen bedreigd, die met de zeden en gewoonten van onzen tijd in strijd zijn. Het gevolg hiervan is, dat de bij arresten van de provinciale geregtshoven volgens de bestaande wetten opgelegde criminele straffen bijna altijd bij wege van gratie moeten gewijzigd worden, en dat hetgeen uitzondering moest zijn, regel is geworden. Geen wonder dan ook, dat meermalen pogingen zijn aangewend, om een nieuw Strafwetboek daar te stellen, en dat de Regering wenscht in dit deel der wetgeving verbetering aan te brengen. Het heeft een onderwerp van rijpe overweging bij haar uitgemaakt, of zij aan het oordeel der Vertegenwoordiging een geheel nieuw Strafwetboek zou aanbieden, dan wel zich voorloopig bepalen zou tot het voordragen van eenige wijzigingen. Het valt niet te ontkennen, dat eene zoogenaamde eindregeling velen wenschelijk zal toeschijnen, maar de Regering acht daartoe het oogenblik niet geschikt. De ondervinding heeft sedert eenige jaren wel geleerd, dat sommige straffen, welke men vroeger voor onmisbaar hield, zonder gevaar uit de strafwetgeving kunnen verdwijnen; maar of men hierin verder kan gaan, daaromtrent is men nog niet op die hoogte, dat thans gestelde regelen vastheid en duurzaamheid zouden hebben. Zoo ook is in het gevangenisstelsel eene wijziging gebragt, waardoor er eene tweeledige gevangenisstraf is ontstaan. Wettelijk is het thans wel uitgemaakt, dat de afzonderlijke opsluiting als eene op zich zelve staande straf is te beschouwen; maar of dat stelsel goed zal werken, is nog onbeslist. Daarenboven meende men nog zeer onlangs, dat die afzonderlijke opsluiting zich over eene groote tijdsruimte konde [illegible] en in hare volle uitgestrektheid op [illegible] oordeelden konde worden toegepast. Bijna algemeen is men daarvan teruggekomen, en men mag het als een geluk beschouwen, dat niet door eene spoedige eindregeling eene langdurige eenzame opsluiting in onze wetgeving is opgenomen.

Langzaam en met groote omzigtigheid zal men moeten nagaan hoever men met de toepassing dezer straf kan gaan; het pleit is nog niet beslist. Maar er is meer; met de steeds klimmende ontwikkeling der maatschappij en de versnelde middelen van vervoer en mededeeling, zijn sommige misdaden hoogst zeldzaam geworden; andere, gelukkig van minder zwaren aard, zijn toegenomen; zelfs zijn er ontstaan, welke men bevorens, immers onder dien vorm, niet kende. Hij, die thans een Strafwetboek wil maken, kan niet volstaan met het spoor van vroegere theorien te volgen: hij moet scheppen, en daar de ontwikkeling, waarop hier is gewezen, nog slechts in de geboorte is, zal hetgeen heden is geschapen, morgen voldoende of ondoeltreffend zijn. In dezen toestand is het raadzaam wettelijk slechts datgene te bestendigen, wat de ondervinding geleerd heeft dat daarvoor vatbaar is, en zich nog niet te wagen aan het daarstellen van een geheel nieuw stelsel van strafregt. De tegenwoordige voordragt in een *eerste* stap op dezen weg. Deze stap strekt alleen tot wijziging en matiging van eenige nog in de wet geschreven straffen, waarvan de ondervinding heeft geleerd, dat zij niet, of niet in die mate, noodzakelijk zijn. Het spreekt van zelf, dat de grenzen van zoodanige wet zeer moeijelijk zijn te bepalen: dat anderen die verder zullen willen uitbreiden; dat velen ook zouden willen doordringen in de omschrijving der misdaden en wanbedrijven; — maar dit alles ligt voor het oogenblik niet in de bedoeling der Regering; zij wil slechts voorzien in datgene, wat door vele practische mannen als eene behoefte wordt beschouwd. Zij doet, zoo als gezegd is, eenen eersten stap en vraagt eene afzonderlijke beoordeeling daarvan.

Daar reeds vele bepalingen van het Souverein besluit van 11 December 1813 door de invoering van de regterlijke organisatie in 1838 zijn vervallen, heeft de Regering gemeend, de geheele intrekking van dit besluit te moeten voorstellen.

De aangeboden Wetsontwerpen tot *vereeniging van gemeenten*, strekken om te doen vereenigen: 1°. Valburg en Loenen en Wolferen; 2°. Laren en Verwolde; 3°. Echteld en IJzendoorn; 4°. Nieuwer-Amstel en Rietwijkeroord; 5°. Beets en Schardam; 6°. Leijmuiden en Kalslagen; 7°. Avenhorn, Grosthuizen en Scharwoude; 8°. Heerhugowaard en Veenhuizen.

's Gravenhage, 18 Februarij.

Z. M. heeft benoemd: tot president der arr.-regtbank te Appingedam, Mr. F. S. Reiding van Lijphart, thans officier bij dezelve regtbank, en in diens plaats tot officier bij de arrond.-regtb. te Appingedam, Mr. W. J. Mees, kantonregter aldaar; terwijl Mr. R. T. Mees, op zijn verlangen, eervol ontslagen is uit zijne betrekking van regter plaatsvervanger bij de arrond.-regtb. te Appingedam.

Z. M. heeft Mr. G. B. Emants, op zijn verzoek, eervol ontslagen uit zijne betrekking van kantonregter te Voorburg.

Z. M. heeft benoemd tot plaatsvervanger van den kantonregter te Ommen, W. C. T. van Nahuijs, burg. der gem. stad en ambt Ommen.

Z. M. heeft benoemd bij het Kabinet des Konings tot adj.-commiesen de heeren A. Daniëls, tot dusverre adjunct-commies titulair, en A. C. Oltmans, thans tweede klerk.

• In de residentie is aangekomen en aan het Hôtel de l'Europe afgestapt de luitenant-generaal Spengler, oud-minister van Oorlog.

• Men verneemt, dat de heeren Mrs. Donker Curtius van Amsterdam, Metman van 's Gravenhage en Goudsmit van Leijden dezer dagen aan den gemeenteraad te Haarlem een schriftelijk advies hebben uitgebragt, ter zake van de quaestie der bank van leening aldaar. Men zal zich herinneren, dat, in het voorleden jaar, op het voorstel van den heer Salvador, een besluit door den gemeenteraad was genomen, om door regtskundigen te doen onderzoeken of er voor de stad termen konden bestaan tot het instellen eener actie hetzij tegen Commissarissen der bank van leening, hetzij tegen het dagelijksch bestuur, om de schade te vergoeden, welke de kas van voornoemde instelling had geleden. De Raad had het voorstel van den heer Salvador aangenomen, maar met deze wijziging, dat de Commissie niet zou benoemd worden uit raadsleden, maar uit regtsgeleerden buiten de stad woonachtig. Zijn wij wel onderrigt, dan strekt het eenparig advies van genoemde heeren [illegible] dat er voor het gemeentebestuur van Haarlem [illegible] hoegenaamd bestaat, om, ter zake voormeld, hetzij tegen de Commissie, regtsvordering in te stellen, hetzij tegen Burgemeester en Wethouders.

• De Minister van Justitie heeft weder doen opmaken eenige statistieke tabellen betreffende het politie-wezen over den jare 1852. Zij strekken om een overzigt te geven van de werking der politie, zoo wel ten preventieve als ten repressieve. Die tabellen gaan wederom vergezeld van eenige opmerkingen, voornamelijk met het oog op de vorige tabellen, en toonen nu en dan aan, in hoeverre de tegenwoordige met de vorige overeenstemmen of daarvan afwijken. Nopens tabellen IV en V, wordt onder anderen gezegd: »Wil men eene goedwerkende politie-dienst van de beambten verwachten, dan moet men beginnen met hen in staat te stellen, hunne pligten te vervullen. Het is de bezoldiging dier beambten, die ik hier op het oog

heb. Wanneer deze bezoldiging te karig is, dan zullen of de politie-dienaren en veldwachters genoodzaakt zijn, door eenig ander bedrijf, in weerwil van hunne instructiën, in hunne behoeften te voorzien, of, wat nog erger is, zij zullen van de misdrijven, die zij geroepen zijn te beteugelen, tot hun eigen materieel voordeel partij trekken tot groot nadeel van het algemeen belang. En wanneer men hierbij nu in het oog houdt, dat de noodzakelijke vermeerdering van uitgaven, door zoodanige betere bezoldiging veroorzaakt, ruimschoots zal gebaat worden door de vermindering van het cijfer der misdrijven tegen de eigendommen, om niet eens te spreken van de voordeelen, die zoowel de gemeente als de Staat zullen ondervinden bij de besparing van geregtskosten, waarvan de politie behoorlijk ten preventieve werkzaam is: dan voorzeker mag men verwachten, dat de overdrevene zuinigheid, die nog op vele plaatsen te dezen opzigte heerscht, allengs zal worden ingezien en hersteld.»

Ten slotte dezer circulaire van den Minister wordt gezegd: «Deze weinige beschouwingen gepaard met eene oordeelkundige raadpleging van de verzamel-staten, zullen u wederom doen blijken, dat langs dezen weg eene bepaalde kennis kan verkregen worden van de meer of min goede eigenschappen en van de gebreken der inrigtingen van politie. Van daar, dat ik u met aandrang uitnoodige, om in de zamenstelling der over 1853 ingewacht wordende tabellen de meeste naauwkeurigheid in acht te nemen.»

∴ Gisteren avond ontdekte men brand in eene woning in de Koediefstraat, die zich gelukkig slechts tot den schoorsteen bepaalde en ook spoedig gebluscht was. Evenwel zijn er spoedig verscheidene brandspuiten daar ter plaatse gekomen, die echter geene dienst hebben behoeven te doen. Ook de burgerlijke en militaire autoriteiten bevonden zich onverwijld daar ter plaatse; doch alles was in korten tijd zonder groote schade afgeloopen.

* Het herhaaldelijk ontstaan van brand in de gemeente Puttershoek heeft den officier van Justitie bij de arrondissements-regtbank te Dordrecht aanleiding gegeven om, op een den 13 dezer ontvangen berigt van den burgem. dier gemeente, zich ter eerstgenoemde plaats te begeven. Het daarop ingesteld geregtelijk onderzoek had de aanhouding ten gevolge van zekeren Willem Goud, winkelier te Puttershoek, ter zake van moedwillige brandstichting.

* Gister avond is door den breeden Kerkeraad der Nederd. Hervormde gemeente, tot predikant alhier beroepen de WelEerw. zeer Geleerde heer Zaalberg, predikant te Deventer.

Ten vervolge op het vroeger medegedeelde, melden de bij de Regering ontvangen berigten van den gouverneur van Curaçao en onderhoorigheden, loopende tot 17 Januarij jl., dat werkelijk op het eiland St. Thomas de cholera was uitgebroken en van den 23sten December tot den 2den Januarij 372 slagtoffers had ten grave gesleept. De gouverneur had, ten gevolge der daardoor bij de bevolking van Curaçao te weeg gebragte ontsteltenis, de noodige maatregelen genomen om, naar het voorbeeld van Porto Rico en St. Domingo, de communicatie van schepen, komende van plaatsen, waar de cholera heerscht, met ieder punt op Curaçao, Bonaire en Aruba te beletten. Als quarantaineplaats was aangewezen het eilandje Klein Curaçao, en waren daar een paar loodsen opgerigt en van het noodige voorzien, om te dienen als hospitalen, voor het geval, dat zich aan boord van aldaar in quarantaine komende vaartuigen, lijders mogten voordoen. Ook op Curaçao zelf waren de noodige voorzorgmaatregelen verordend, voor het geval dat de gevreesde ziekte zich daar werkelijk mogt openbaren.

Van de 19 matrozen der equipage van Zr. Ms. korvet *Heldin*, die door de gele koorts waren aangetast en in het hospitaal opgenomen, waren slechts twee overleden en hadden zich sedert het vorige geene nieuwe gevallen van gele koorts onder het zeevolk voorgedaan.

Ten gevolge van de vernieuwde vorst vertoont zich op de rivieren weder veel ijs. Te Mainz, Cloblenz, Keulen en Dusseldorf zijn uit dien hoofde de schipbruggen weder weggenomen, gelijk mede te Arnhem en te Westervoort.

Volgens een berigt van Zr. Ms. consul-generaal te Santa Cruz op Teneriffe, zijn aldaar gedurende 1853 aangekomen regtstreeks uit Nederland, twee Nederl. schepen, waarvan een uit Amsterdam, geladen met vlas, kaas, boter, olie, jenever, Spaansche peper, kaneel enz. Uit vreemde havens kwamen twee Nederlandsche schepen, en wel uit Jersey een met aardappelen en uit Londen een met manufacturen.

Naar Nederl. vertrok een Nederl. schip, en wel naar Amsterdam, met wijn, en naar vreemde havens insgelijks een Nederl. schip en wel naar Balfast met barilla.

Volgens een berigt van Zr. Ms. consul te Malaga zijn aldaar gedurende het laatste halfjaar van 1853 aangekomen vijf Nederl. schepen, als: uit Gibraltar twee, uit Vallaricos een in ballast; uit New-Castle twee met steenkolen. Van deze schepen vertrokken: naar Bremen een met wijn, oranjeschillen, fruit en matten; naar St. Petersburg een met olie en lood; naar Amsterdam een en naar Rotterdam twee met rozijnen, citroenen, china's appelen, amandelen, wijn en lood.

Te Almeria kwamen twee Nederl. schepen, als uit Sunderland een met coke; uit Triëst een met transito-goederen; vertrokken het eerste naar Villaricot, het tweede naar Amsterdam met gelijke lading. Terwijl zoo weinige Nederl. schepen te Malaga aangekomen, hebben andere vlaggen gebruik gemaakt van de aangebodene bevrachtingen naar Nederland.

De vrachten naar onderscheiden plaatsen waren verdubbeld ten gevolge van het gebrek aan schepen.

Kapt. Weldemeijer, bevelhebber van het schip *Amsterdam*, heeft de reis van Amsterdam naar Suriname, op 14 Jan. ondernomen, in den buitengewoon korten tijd van drie en twintig dagen afgelegd.

Wij vernemen, dat het hoogleeraars-ambt van het op te rigten seminarie te Stellenbosch (Kaap de Goede Hoop) thans is aangeboden aan den pred. Taats, te Middelburg, en Tooreuenbergen, te Vlissingen. De eerste heeft bereids bedankt. (*H.*)

De arr. regtbank te Rotterdam heeft, ter vervulling van de betrekking van regter-plaatsvervanger, ontstaan door het eervol ontslag, aan Jhr. Mr. W. F. Gevers Deijnoot verleend, de volgende heeren op de lijst van aanbeveling gebragt: Mrs. J. van Stolke, H. E. C. van Kerckhoff, en F. B. Coninck Liefsting, advocaten te Rotterdam.

De gronden in den Haarlemmermeerpolder, die dezer dagen ten bedrage van 3269 bunders 65 roeden, zijn verkocht, hebben eene som van *f* 1,358,200 opgebragt.

Uit Goes wordt gemeld, dat aldaar gisteren ochtend ten 5 ure brand is ontstaan in de garancine-fabriek van den heer Otto Verhagen. Ten ruim 8 ure was men de vlammen nog niet meester.

✱ **Gouda**, 18 Febr. Door de leerlingen in de gymnastie onder leiding van den heer P. Jager alhier, werd Donderdag avond een assaut, ten voordeele der werkvereeniging gegeven, en heeft de zuivere opbrengst eener som van ruim *f* 50 bedragen.

△ **Arnhem**, 17 Febr. De rijnbrug, verleden week, voor het eerst, tot gerief van diligences en vrachtwagens, en alzoo ter bespoediging der communicatie tusschen Betuwe en Veluwe, gelegd, is, door het veelvuldig drijfijs, eergister, weder in de haven gebragt, zoodat, onder anderen de Vrijdagsche weekmarkt, door de Leutsche en Betuwsche landlieden minder is bezocht geworden, en de prijzen van anders, in ruimen overvloed, aangevoerd wordende wintergroenten, boter enz. langs die zijde, alles behalve zijn verminderd.

Oudenaerde, 16 Febr. Ll. Zondag, eenige minuten vóór 9 ure des ochtends, is de huisvrouw van Franciscus Pede, landbouwer te Leupeghem, Virginie Delacoix genaamd en 40 jaren oud, in hare landhoeve vermoord geworden, terwijl haar man en al de dienstboden ter hoogmis waren. De misdaad is gepleegd in eene op de plaats uitzigt hebbende kamer, waar vrouw Pede zich met haar kindje bevond. Bezijden het lijk heeft men een van bloed druipend hakmes gevonden, waarmede de moordenaars haar bij meer andere, eene diepe wonde aan het achterhoofd en eene boven het regteroog hebben toegebragt.

De geregtelijke magt heeft zich ter plaatse der misdaad begeven en de gendarmerie is ter opsporing der daders gezonden, die uit eene kast de som van 1000 francs hebben geroofd. (*de Tijd.*)

Zierikzee, 16 Febr. De gemeenteraad heeft een adres aan Z. M. gezonden houdende adhaesie aan het verzoek door het liefdadigheidsfonds: «*de Vereeniging*,» te Maassluis, aan den Koning en aan de beide Kamers gerigt, teneinde ten behoeve van zeelieden eene wijziging te brengen in art. 549 van het Burg. Wetb., namelijk, om een korteren termijn te bepalen tot wettelijke ontbinding der huwelijken van zoodanige zeelieden, wier overlijden niet wettig kan bewezen, maar toch als ontwijfelbaar kan aangenomen worden. (*A. C.*)

Groningen, 16 Febr. In deze provincie, aan de grenzen van Friesland, heeft zich in de laatste dagen eene kwade schapenziekte vertoond, die bij een landbouwer te Opeinde reeds meer dan 50 schapen heeft weggeraapt; deze kwaal zou, volgens deskundigen, de zoogenaamde *anthrax-ziekte* zijn.

De oogst van rozijnen was bijzonder verminderd ten gevolge der op nieuw uitgebroken ziekte van den wijnstok waardoor de prijzen zeer gerezen zijn. Daarentegen is de inzameling van olie overvloedig geweest.

Laatste Berigten.

LONDEN, heden Zaturdag 18 Februarij. Naar aanleiding van eene motie, gisteren avond door den heer Layard in het Lagerhuis gedaan, nam lord John Russell de verdediging der regering op zich, bij welke gelegenheid hij zeide, dat Engeland bereid was zijnen ouden oorlogsgeest te ontwikkelen. Engeland en Frankrijk hebben er in toegestemd Turkije te verdedigen en hadden daarbij geen eigenbaat op het oog; Oostenrijk en Pruissen zullen slechts den strijd toezien. De minister uitte aan het slot zijner oorlogszuchtige rede de hoop, dat het Huis de tot den oorlog noodige uitgaven zal goedkeuren, en besloot met uit te roepen: »Moge God de zaak des regtvaardigen verdedigen!»

In antwoord op de woorden van lord John Russell, zeide de heer d'Israëli, dat de oppositie geene hinderpalen zal in den weg leggen, waardoor het toestaan van gelden om een regtvaardigen oorlog te voeren zou kunnen worden belemmerd.

Advertentiën.

KATOENEN PARAPLUIES,

in verschillende grootten en kwaliteiten, met houten en ijzeren stokken en fraaije soliede knoppen, zijn tegen billijke prijzen te bekomen in de

Kleine Bazar,

Veenestraat, **147.**

(296)

DE ZALF EN PILLEN VAN HOLLOWAY *gebruike men voor het genezen van zieke beenen.* Mejufvrouw Heppel te Blyth bij Morpeth, leed aan eene zware kwaal aan een harer beenen, derhalve zij de genees- en heelkundige hulp inriep van de voornaamste deskundigen in de omstreken, doch zonder gevolg. Haar gestel was aanmerkelijk verzwakt en de toestand van het been was zorgwekkend. De verzwering nam sterk toe en de smart was ondragelijk. Toen gebruikte zij de zalf en pillen van Holloway, en korten tijd daarna was haar been volmaakt genezen, en hare gezondheid in den besten staat. De heer Wilkinson, drogist te Blyth, kan de juistheid van het bovenaangehaalde betuigen.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt: Doosjes Pillen à *f* 0.80, *f* 1.85, *f* 3.00, *f* 6.75, *f* 13.5.., *f* 20.50. Potjes Zalf à *f* 0.80, *f* 1.85, *f* 3.00, *f* 7.0.., *f* 13.85, *f* 20.95.

Zijn op franco aanvragen à contant te bekomen bij W. C. VAN DORT, te 's Hage; bij B. ADAMA, te Amsterdam; bij de Wed. A. P. MILIUS, te Utrecht en bij J. STRAATMAN, Hoofd-depôthouder te 's Bosch, alsmede te Londen Strand 244, HOLLOWAY'S Etablissement.

(297)

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 18 Februarij 1854.

Nederland.	Pct.		**Rusland.**		
Ned. W. Schuld.	$2\frac{1}{2}$	$59\frac{1}{8}$ $\frac{11}{16}$ $\frac{5}{8}$		Pct.	
Dito Certificat.	3	$72\frac{1}{2}$ $\frac{3}{8}$	*Hope* 1798/1816	5	$100\frac{9}{16}$
Dito dito .	4	$89\frac{1}{8}$	Dito 1828/1829	5	$100\frac{1}{4}$
O. I. Leening.	4		Cert. 1831/1838	5	
Amort. Syndic.	$3\frac{1}{2}$		Dito Dito	$4\frac{1}{2}$	$88\frac{7}{8}$
Hand.-Maats. .	$4\frac{1}{2}$		Dito *Hope* . . .	4	
Belgie.			Dito *Stieglitz*. .	4	
Certificaten. . .	$2\frac{1}{2}$		Dito dito 5e Ser.	4	
Dº *Rothschild*.	$2\frac{1}{2}$		Inschr. Assig. .	6	
Frankrijk.			Certific. dito.. .	6	
Obligatien. . .	3		**Polen.**		
Spanje.					
Nieuwe	1	$18\frac{7}{8}$	Obligatien . . .	4	
Dito Buitenl. .	3				
Dº Binnenl. º/m.	3	$35\frac{13}{16}$ $\frac{7}{8}$	**Oostenrijk.**		
Bew. Sp. Com.		$4\frac{3}{16}$	Metalliek . . .	5	$65\frac{1}{8}$
Amort. Schuld.			Dito bet. Amst.	5	$82\frac{7}{8}$
Portugal.			Dito letter B . .	5	$82\frac{7}{8}$
Londen nieuwe.	5	$34\frac{3}{8}$	Dito 1847 . . .	$2\frac{1}{2}$	$38\frac{7}{8}$
Dito uitgest. .	4		Dito 1851/1852	$2\frac{1}{2}$	$38\frac{7}{8}$

Mexic., te Lond. 3 pct. $24\frac{1}{8}$; dito Onb. $24\frac{1}{16}$.

In geene der genoteerde fondsen was de handel van eenige beteekenis, de stemming blijft echter flaauwer.

FRANKFORT. Vrijdag 17 Febr. 5 pCt. Metall. 3 pCt. Spanje binn. $35\frac{3}{8}$; 1 pCt. dito $18\frac{1}{4}$.

LONDEN, Vrijdag 17 Februarij. Consols op tijd Mexico N. 3 pct. 25; Peru N. $4\frac{1}{2}$ pct. 66; Gren. $6\frac{7}{8}$; Spanje 1 pct. $19\frac{1}{8}$; Certificaten 4; Russen $4\frac{1}{2}$ p... dito 5 pct. 105; Sardinie 5 pct. 85.

PARIJS, Vrijdag 17 Februarij. Fr $4\frac{1}{2}$ pct. op t. ... dito 3 pct. op t. 67.90; Sp. Binn. 3 pct. $35\frac{3}{8}$; dito $18\frac{5}{8}$; O. Metall. 5 pct. $80\frac{1}{2}$.

WEENEN, Vrijdag 17 Februarij. N. Metall. 89... Lett. B 113; Bankactien 1295; Lomb. 5 pct. 99... v. fl. 250 132; Wiss. Lond. 12.38; Parijs $151\frac{1}{2}$; Zi...

MADRID, Dingsdag 14 Februarij. Sp. Binn. 3 p... dito nieuwe 1 pct. $19\frac{3}{4}$; Certificaten 3.

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gra...